

Кашовська М. У. Створення гімнастичного товариства "Сокіл" у Ланцуті та його організаційна структура в 1891-1899 роках. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2024. Том 12, № 6. С. 18-27. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i6-003>.

Kaszowska M. U. Stvorennia himnastychnoho tovarystva "Sokil" u Lantsuti ta yoho orhanizatsiina struktura v 1891-1899 rokakh [Formation of the gymnastic society "Sokół" in Łańcut and its organizational structure in the years 1891-1899]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2024. Vol. 12, No 6. S. 18-27. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i6-003>.

DOI: 10.31110/2616-650X-vol12i6-003

Малгожата Уршула КАШОВСЬКА

Львівський державний університет фізичної культури ім. Івана Боберського, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-7903-4232>

mkaszowska@onet.eu

СТВОРЕННЯ ГІМНАСТИЧНОГО ТОВАРИСТВА "СОКІЛ" У ЛАНЦУТІ ТА ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА В 1891-1899 РОКАХ

Анотація. Статтю присвячено вивченню культурно-історичного спадку гімнастичних товариств, які відіграли значну роль у національному відродженні та спортивному житті кінця XIX століття в Галичині. Основна мета роботи – аналіз організаційної структури та діяльності гімнастичного товариства "Сокіл" (Оригінальна назва – Sokół) у Ланцуті (сьогодні це місто на території Республіки Польща) в період 1891-1899 років, що включає в себе дослідження складу управління, статутів, засідань та впливу на місцеву громаду. Для досягнення цієї мети використано комплексні історичні методи, зокрема архівне дослідження, аналіз документальних матеріалів, таких як листи, протоколи зборів, статуту та рукописи, що зберігаються у державних архівах та приватних колекціях. Це дало змогу детально реконструювати історію та внутрішній устрій одного з перших спортивних товариств у Галичині. Встановлено, що комітет засновників спирався на використання австрійського законодавства про товариства та залучення місцевої інтелігенції. Протягом кількох років у товаристві було створено міцну структуру управління, яка залучала значну частину місцевої еліти, що сприяло зміцненню його позицій в суспільному житті Ланцута. Активна участь місцевих діячів не лише сприяла організаційному розвитку, але й створила умови для залучення ширших верств населення до фізичної культури та національно-культурного життя. Результати дослідження підтвердили, що "Сокіл" у Ланцуті був важливим центром громадського життя, який сприяв розвитку фізичної культури та національної свідомості. Активне включення місцевої інтелігенції у діяльність товариства допомогло створити умови для широкомасштабного культурного відродження у регіоні. Це дослідження вносить важливий внесок у розуміння ролі громадських організацій у формуванні національної ідентичності та культурного розвитку суспільства на місцевому рівні.

Ключові слова: Гімнастичне товариство "Сокіл"; Ланцут; організаційна структура; склад правління; статут.

Malgorzata Urszula KASZOWSKA

Ivan Boberski Lviv State Physical Culture University, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-7903-4232>

mkaszowska@onet.eu

FORMATION OF THE GYMNASTIC SOCIETY "SOKÓŁ" IN ŁAŃCUT AND ITS ORGANIZATIONAL STRUCTURE IN THE YEARS 1891-1899

Abstract. The article is dedicated to studying the cultural and historical heritage of gymnastic societies, which played a significant role in the national revival and sports life of the late 19th century in Galicia. The main goal of the work is to analyze the organizational structure and activities of the gymnastic society "Sokół" in Lancut (today a city in the Republic of Poland) from 1891 to 1899, which includes researching the composition of the management, statutes, meetings, and impact on the local community. Comprehensive historical methods were used, including archival research and analysis of documentary materials such as letters, meeting protocols, statutes, and manuscripts preserved in state archives and private collections. That allowed for a detailed reconstruction of the history and internal structure of one of the first sports societies in Galicia. It was established that the founding committee relied on the use of Austrian legislation on societies and the involvement of local intelligentsia. Over several years, the society developed a robust management structure that involved a significant portion of the local elite, which helped strengthen its position in the social life of Lancut. Local figures' active participation facilitated organizational development and created conditions for involving broader layers of the population in physical culture and national-cultural life. The research confirmed that "Sokół" in Lancut was an important center of public life that promoted the development of physical culture and national consciousness. The involvement of the local intelligentsia in the society's activities helped create conditions for widespread cultural revival in the region. This research makes an essential contribution to understanding the role of public organizations in shaping national identity and the cultural development of society at the local level.

Keywords: Gymnastic Society "Sokół"; Lancut; Organizational Structure; Board Composition; Statutes.

Вступ. Перше гніздо гімнастичного товариства "Сокіл" на польській землі було засноване 7 лютого 1867 року у Львові. Лише у 1884 році львівські активісти розвинули ідею створення філій – за зразком батьківщини – на територіях австрійського, пруського та російського поділів. Завдяки правовим нормам було створено численні філії "Сокола" (див. табл. 1).

Таблиця 1.

Послідовність формування гнізд у Галичині до 1891 року

Рік створення	Місто	Рік створення	Місто	Рік створення	Місто
1884	Івано-Франківськ	1887	Вадовіце	1889	Новий Тарг
	Тарнов		Новий Сонч		Сокаль
1885	Перемишль		Освенцим	1890	Самбір
	Краків	1888	Ясло		Дрогобич
	Коломия		Стрий		Яворів
	Тернопіль	1889	Ярослав	1891	Ланьцут
1886	Жешув		Санок		

Кожне "Соколине гніздо" в Галичині створювалося на основі австрійського закону про товариства від 15 листопада 1867 року. Для того, щоб організація була зареєстрована намісництвом, потрібно було рішення установчих зборів, статут у 5 примірниках та заява юридичної особи про згоду прийняти майно товариства у разі його ліквідації. Припинення діяльності товариства могло відбутися за рішенням загальних зборів або за рішенням органу, що здійснює ліквідацію, на підставі вищезгаданого закону про об'єднання. Компетентним органом для затвердження та можливого розпуску соколиних товариств на території Галичини було Львівське намісництво. У 1892 році під час Першого зльоту польського сокілства у Львові було засновано Союз польських сокілських гімнастичних товариств в Австрійській імперії зі штаб-квартирою у Львові. На той час до Союзу входило 46 гнізд (основна організаційна одиниця гімнастичного товариства "Сокіл" у певній місцевості). Гнізда утворювали проміжні структури – сокілські округи. Компетентним органом для затвердження та можливого розпуску сокілських товариств, що входили до Союзу польських сокілських гімнастичних товариств в Австрії, було Міністерство внутрішніх справ у Відні [7]. Зі збільшенням кількості гнізд зростала і кількість членів Товариства, що було запорукою того, що ідея соколиного полювання поширюватиметься серед польського суспільства. Затверджений статут містив положення, яке зобов'язувало Товариство проводити, серед іншого, теоретичну і практичну діяльність у сфері фізичної культури. Активісти "Ланцутського гнізда" мали організувати матеріальну базу (ігрові майданчики, гімнастичний зал), виховувати викладацький склад, формувати позитивне ставлення польського суспільства до розвитку фізичної культури, спорту, туризму та особистої гігієни. У 1896 році було введено в експлуатацію соколине господарство, в якому розмістився один великий гімнастичний зал зі сценою та чотирма роздягальнями. Це була єдина будівля такого типу, яка слугувала не лише ТГ "Сокіл", школярам, ремісникам, але й мешканцям Ланьцута та навколишніх містечок. Від самого початку існування ланцутського гнізда переслідувалися статутні цілі популяризації ідеї соколиного полювання, роботи над фізичним розвитком і прагнення до відновлення незалежної польської держави. Сокілля також стала місцевим центром суспільно-культурного життя [1].

У програмі "Сокола" на початку його діяльності домінували гімнастика і легка атлетика, меншою мірою велосипедний спорт, фехтування і гіппіка, з часом були введені заняття з інших видів спорту. Гімнастичному товариству "Сокіл" належить піонерська роль у розвитку таких видів спорту, як гімнастика (1867), велоспорт (1867), баскетбол (1903), легка атлетика (1867), плавання (1870), футбол (1892), фехтування (1866) та боротьба [10]. Слід підкреслити, що саме "Сокіл" використовував гімнастику та фізичну культуру в широкому розумінні як засіб освіти та виховання тогочасної молоді.

Мета цієї публікації - дати об'єктивний звіт про структуру різних складів правління Ланцутського гнізда між 1891 і 1899 рр на основі реальних документів. Склад правління залежав від статутних завдань та їхньої еволюції впродовж досліджуваного періоду. Саме завдяки зусиллям окремих управ було збудовано численні спортивні споруди, ігрові майданчики, добре обладнані спортивні зали, кінотеатри, боулінги та бібліотеки. Неоціненну роль відіграли керівники, відповідальні за впровадження фізичного виховання, організацію навчання та підбір вчителів. Вивчення зародження та розвитку сокілського руху в регіоні дає можливість проаналізувати еволюцію теорії та практики фізичного виховання. Водночас, вказуючи на зміни у використовуваних методах, підходах до фізичної культури, дозволяє відобразити ширший наратив про еволюцію педагогічних практик та організаційних структур у сфері спорту. Необхідно проаналізувати історично застосовані практики і пояснити, як вони впливають на сучасні методи фізичного виховання. Надзвичайно важливу роль відіграють історичні дослідження для кращого розуміння та вдосконалення сучасних підходів до організації фізичної культури.

Методи: Було проведено історіографічне дослідження в історико-територіальному контексті з метою вивчення вищезазначеного питання в літературі, присвяченій Ланцутській окрузі. Проведено

аналіз статутів, нотаріальних актів, офіційного листування, рукописів звітів, фотографій та матеріалів у державних і приватних архівах нащадків активістів ТГ "Сокіл" у Ланьцуті.

Результати дослідження: Наприкінці 1890 року серед ланцутської інтелігенції, за прикладом інших галицьких міст, зародилася ідея створення сокільського гнізда. Вже 26 листопада 1890 року Ланцутський комітет засновників отримав дозвіл та офіційні повноваження на заснування гімнастичного товариства "Сокіл" у Ланьцуті як філії гімнастичного товариства "Сокіл" у Львові [13]. 8 грудня 1890 року під час установчих зборів було прийнято постанову про заснування гнізда та сформовано дві комісії: статутну на чолі з д-ром Валентином Шпунаром та комісію з питань приміщення на чолі з Владиславом Жаклінським. Вже 21 грудня 1890 року було затверджено статут і прийнято рішення про оренду старої шкільної будівлі для розміщення нового товариства [28].

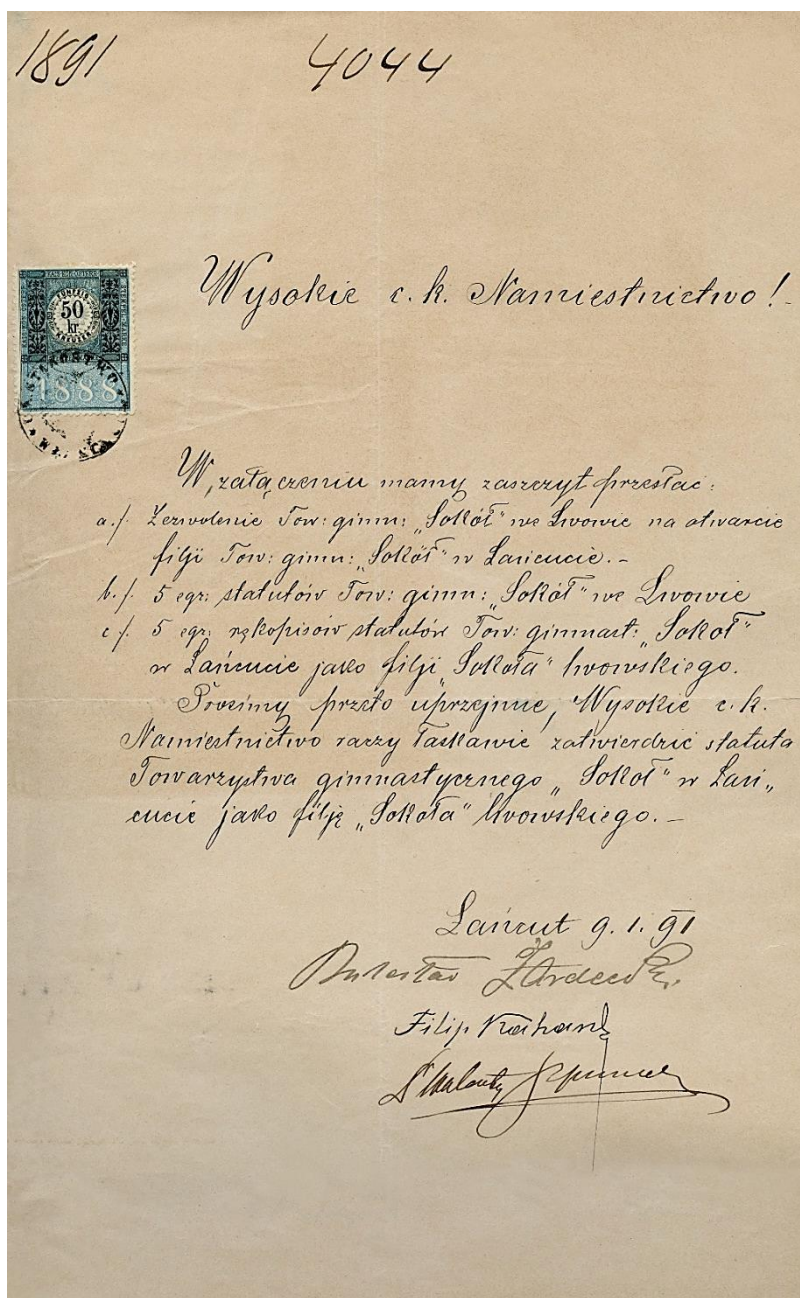

Рис. 1. Лист до Високого Головнокомандувача С.К. Губернатора на затвердження перший статут гімнастичного товариства "Сокіл" у Ланьцуті

Усі товариства "Сокола" мали статус юридичної особи і користувалися статутами, затвердженими губернаторством (див. рис. 1). Відповідно, 9 січня 1891 року Комітет засновників у складі: Болеслава Жардецького, Філіпа Кахане та Валенти Шпунара, який представляв ширшу групу місцевих патріотів, надіслав листа до Головного Командування. Губернаторської канцелярії з проханням про милостиве затвердження статуту Ланьцута [14]. Вищезгаданий статут був

затверджений рескриптом Високого намісництва Ц.К. у Львові в день проведення зборів. Намісництва у Львові від 23 січня 1891 р., інспірований рескриптом Високого Королівського Староства в Ланьцуті. Староства в Ланьцуті від 14 лютого 1891 р. [15]. Лише на цій основі могли відбутися перші Загальні збори, які були скликані 8 березня 1891 року.

Варто зазначити, що внутрішній устрій соколиних гнізд визначався статутами та положеннями. Оскільки Львівське материнське товариство (а згодом і правління Товариства) розробляло статuti і положення для підпорядкованих гнізд, то вони були типовими для більшості товариств і всі сокольські гнізда мали однакову внутрішню організацію. Параграф V, розділ 14 статуту Ланькутської філії Львівського гімнастичного товариства "Сокіл" [12] чітко визначав, що справами товариства керують Загальні збори та Відділ. Чергові Загальні збори скликаються Відділом один раз на рік. Крім того, позачергові загальні збори можуть скликатися в міру необхідності або на вимогу 1/5 членів Товариства, подану в письмовій формі.

Діяльність Генеральної Асамблеї, як головного законодавчого органу, включає в себе Обрання Президента Товариства, його заступника та Відділу на перший рік; ухвалення звітів про діяльність Відділу та річних рахунків, обрання ревізійної комісії з двох членів; розпорядження початковими активами Товариства; призначення почесних членів; встановлення щомісячних внесків звичайних членів та членів-засновників; внесення змін до статуту; ухвалення регламенту своїх засідань; розгляд апеляцій неприйнятих або виключених членів; обговорення поданих клопотань членів, відповідей на відводи; розпуск Товариства та розпорядження коштами у цьому випадку [12].

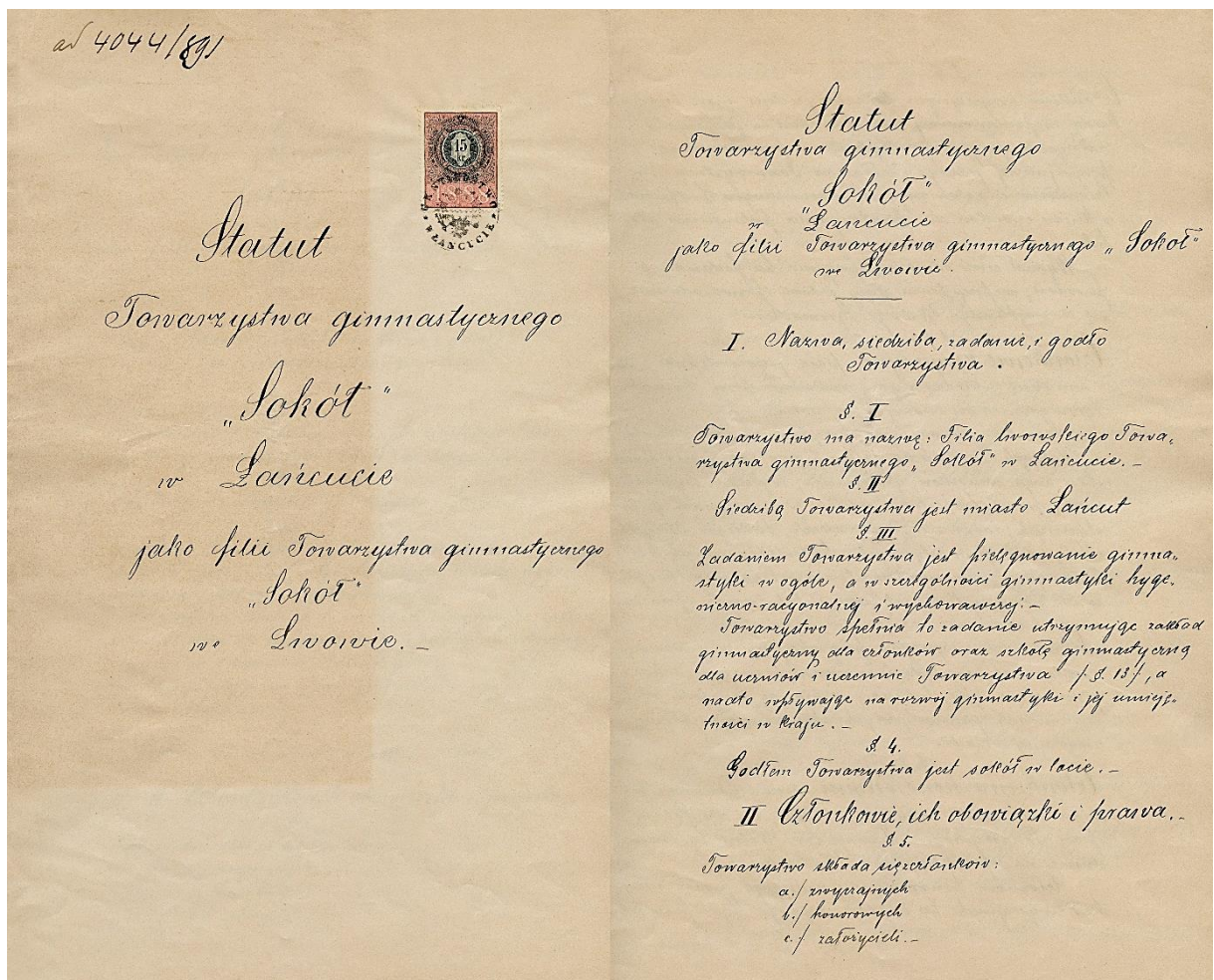

Рис. 2. Перший статут Гімнастичного Товариства "Сокіл" у Ланьцуті (рукопис, що зберігається в Державному архіві Львівської області у Львові)

Функцію адміністративно-виконавчого органу виконував Відділ (правління), термін повноважень якого тривав один рік. Новообраний Відділ формувався і приступав до виконання своїх обов'язків не пізніше, ніж через вісім днів після обрання. Він складався з голови, заступника голови, семи членів та двох заступників. Відділ обирав зі свого складу (більшістю голосів) директора, секретаря та їхніх заступників, скарбника та так званого «економа». Також ухвалювалися статuti та

інструкції для гімназійного закладу та відповідального вчителя (завуча). Крім того, Відділ виконував такі обов'язки:

- управління майном і поточними справами Товариства;
- прийом, призначення і звільнення оплачуваних службовців Товариства;
- прийом/виключення членів і представлення почесних членів на Загальних зборах;
- подання річних звітів про діяльність Товариства на Загальних зборах;
- подання касових і бухгалтерських книг на перевірку ревізійній комісії;
- забезпечення виконання ухвал;
- звільнення членів частково або повністю від сплати щомісячних внесків;
- завідування гімнастичним закладом і школою Товариства;
- приймання учнів до гімнастичної школи та встановлення плати за навчання;
- утримання і поповнення бібліотеки творами і періодичними виданнями, що стосуються

гімнастики або суміжних з нею наук;

вплив словом і ділом на поширення і вдосконалення знань і навичок з гімнастики в країні; організація розваг, екскурсій, лекцій тощо [12]

Товариство очолював президент, який разом з директором (та його заступниками) представляв організацію, підписував важливі листи, документи, оголошення, скликав засідання Відділу, керував Загальними зборами та засіданнями Відділу, забезпечував виконання рішень цих органів [12]. Секретар вів діловодство Товариства, писав звіти про чергові та позачергові збори, вів протоколи засідань Відділу, списки членів та іншу документацію. До обов'язків скарбника входило ведення рахунків, збір щомісячних внесків та всіх інших грошових надходжень, зберігання цих коштів, підготовка річного балансу та планування бюджету на наступний рік. Економ Товариства опікувався будинком, інвентарем та прапором. Він також опікувався господарською підготовкою екскурсій, святкувань, зустрічей та інших заходів. Ревізійна комісія, що складалася з трьох членів, відповідала за ревізію грошових коштів і рахунків Товариства. Суд честі вирішував суперечки, які виникали між членами або між членами та гніздом. Він також міг розглядати справи за дорученням Відділу, наприклад, про виключення члена чи інші дисциплінарні питання [7].

Надзвичайно важливе місце в структурі кожного гнізда займав курінний. Він був організатором і керівником гімнастичної та спортивної роботи, виконував постанови органів влади в галузі фізичного виховання, здійснював нагляд і технічне керівництво за організацією зборів і мітингів. Він відповідав за підготовку вправ і макетів для змагань, демонстрацій, публічних виступів і парадів. Цю функцію зазвичай виконували вчителі фізкультури або діючі спортсмени.

Склад правління з 1891 по 1899 рік:

Перша Генеральна Асамблея, 8 березня 1891 року [29, 24]

Президент:	Доктор Валентин Шпунар
Віце-президент:	Філіп Санбра Кахане
Директор:	Казімеж Дворський
Заступник директора:	Владислав Жаклінський
Секретар:	Станіслав Ласький
Заступник секретаря:	Міхал Назаревич
Скарбник:	Вацлав Яворський
Ведучий:	Владислав Кжижановський
Відділ:	священик Еміль Заудерер, Алоїз Ружек, Леон Пешковський, Казімеж Дворський, Владислав Жаклінський, Станіслав Ласький, Міхал Назаревич, Вацлав Яворський, Владислав Кжижановський
Керівник спорту:	Владислав Кжижановський, Кароль Старий
Лікару:	Доктор медичних наук Ян Флешар
Перший хорунжий:	Мечислав Стаховський

Серед засновників Ланьцутського гнізда місцевий адвокат вирізнявся своєю активністю та відданістю справі, і першим обійняв почесну посаду президента. **Валентин Шпунар** народився 8 серпня 1853 року в Дембіні в селянській родині. Син Францішки (уродженої Беняш) і Вавжинець, багаторічного радника і члена Галицького сейму. Мав п'ятьох братів і сестер: Анна (нар. 1855), Маріанна (нар. 1858), Станіслав (нар. 1860), Пьотр (нар. 1861) та Антоній (нар. 1863) [19]. Випускник к.к. Вищої гімназії в Жешуві (1873) [4], кандидат права, доктор права з липня 1885 року. З 1888 року керував власною адвокатською конторою в Ланьцуті. Засновник і багаторічний президент гімнастичного товариства "Сокил" (1891), член Ланьцутського відділу казино [8], член Товариства св. Вікентія а'Пауло у 1904-1909 рр. Тричі був одружений: з Зофією Броніславою Манецькою, Марією

Бойневич і Яніною Вольною. Бездітний. Помер 30 вересня 1928 року [22], похований у родинному гробівці на Ланьцутському цвинтарі [37].

Генеральна Асамблея, 28 квітня 1892 року [30, 25]

Президент:	Доктор Валентин Шпунар
Віце-президент:	Філіп Санбра Кахане
Директор:	Владислав Жаклінський
Заступник директора:	Болеслав Дзенсьоловський
Секретар:	Міхал Назаревич
Заступник секретаря:	Людвік Кухар
Скарбник:	Вацлав Яворський
Ведучий:	Владислав Кжижановський
Відділ:	священик Еміль Заудерер, Алоїз Ружек, Габріель Балуцінський, Костянтин Данієлевич, Владислав Жаклінські, Болеслав Дзенцоловський, Міхал Назаревич, Людвік Кухар, Вацлав Яворський, Владислав Кжижановський
Керівник спорту:	Кароль Старий
Лікар:	Доктор медичних наук Ян Флешар
Перший хорунжий:	Мечислав Стаховський

Генеральна Асамблея, 12 березня 1893 року [31]

Президент:	Доктор Валентин Шпунар
Віце-президент:	Філіп Санбра Кахане
Директор:	Владислав Жаклінський
Заступник директора:	Мар'ян Дулемба
Секретар:	Алойзи Ружек
Заступник секретаря:	Якуб Залуцький
Скарбник:	Людвік Кухар
Ведучий:	Владислав Кжижановський
Відділ:	священик Еміль Заудерер, Болеслав Дзенцоловський, Владислав Жаклінський, Мар'ян Дулемба, Алоїз Ружек, Якуб Залуцький, Людвік Кухар, Владислав Кжижановський, Габріель Балуцінський
Керівник спорту:	Кароль Старий
Лікар:	Доктор медичних наук Ян Флешар
Перший хорунжий:	Мечислав Стаховський

Генеральна Асамблея, 18 березня 1894 року [32]

Президент:	Доктор Валентин Шпунар
Віце-президент:	Філіп Санбра Кахане
Директор:	Владислав Жаклінський
Заступник директора:	Францішек Маршицький
Секретар:	Броніслав Дубіловський
Заступник секретаря:	Якуб Залуцький
Скарбник:	Костянтин Данієлевич
Ведучий:	Владислав Кжижановський
Відділ:	священик Еміль Заудерер, Якуб Залуцький, Алоїз Ружек, Владислав Кжижановський, Владислав Жаклінський, Габріель Балуцінський, Францішек Маршицький, Костянтин Данієлевич, Мечислав Стаховський, Броніслав Дубіловський
Керівник спорту:	Ладіслав Шродонь за підтримки Кароля Старого
Лікар:	Доктор медичних наук Ян Флешар
Перший хорунжий:	Мечислав Стаховський

Генеральна Асамблея, 10 березня 1895 року [33]

Президент:	Доктор Валентин Шпунар
Віце-президент:	Філіп Санбра Кахане
Директор:	Владислав Жаклінський, з жовтня 1895 року Станіслав Шайновський
Заступник директора:	Станіслав Шайновський з жовтня 1895 року Віктор Рамерт

Секретар:	Алойзи Рузек
Заступник секретаря:	Віктор Плачек
Скарбник:	Костянтин Данієлевич
Ведучий:	Габріель Бальцінський
Відділ:	Фридерик Мартиняк (у жовтні 1895 р. його замінив Віктор Рамерт), преподобний Еміль Заудерер, Владислав Жаклінський, Гавриїл Балуцінський, Алойзи Рузек, Станіслав Шайновський, Костянтин Данієлевич, Віктор Плачек (у жовтні 1895 р. його замінив д-р Юліан Турський), Станіслав Кенскевич
Керівник спорту:	Станіслав Коваль
Лікар:	Доктор медичних наук Ян Флешар
Перший хорунжий:	Мечислав Стаховський

Генеральна Асамблея, 12 квітня 1896 року [34]

Президент:	Доктор Валентин Шпунар
Віце-президент:	Філіп Санбра Кахане
Директор:	Станіслав Шайновський
Заступник директора:	Віктор Рамерт
Секретар:	Алойзи Рузек
Заступник секретаря:	Юліан Турський
Скарбник:	Людвік Кухар
Ведучий:	Костянтин Данієлевич
Відділ:	Віктор Рамерт, Алоїз Рузек, Станіслав Шайновський, Якуб Залуський, о. Еміль Заудерер, Костянтин Данієлевич, Владислав Жаклінський (переїхав до Львова наприкінці 1896 року на посаду інспектора), Людвік Кухар, д-р Юліан Турський
Керівник спорту:	Станіслав Коваль
Лікар:	Доктор медичних наук Ян Флешар
Перший хорунжий:	Мечислав Стаховський

Генеральна Асамблея, 4 квітня 1897 року [35]

Президент:	Доктор Валентин Шпунар
Віце-президент:	Філіп Санбра Кахане
Директор:	Станіслав Шайновський
Заступник директора:	Віктор Рамерт
Секретар:	Алойзи Рузек
Заступник секретаря:	немає даних (н.д.)
Скарбник:	н. д.
Ведучий:	н.д.
Відділ:	Віктор Рамерт, Алоїзи Рузек, Станіслав Шайновський, преподобний Еміль Заудерер, Костянтин Данієлевич, Людвік Кухар, д-р Юліан Турський
Керівник спорту:	Станіслав Коваль
Лікар:	Доктор медичних наук Ян Флешар
Перший хорунжий:	Мечислав Стаховський

Генеральна Асамблея, 1898 рік

Президент:	Доктор Валентин Шпунар
Віце-президент:	Філіп Санбра Кахане
Керівник спорту:	Францішек Крук
Лікаря:	Доктор медичних наук Ян Флешар
Перший хорунжий:	Мечислав Стаховський
Інших даних немає	

Після 8 років надзвичайно важкої, але дуже плідної роботи д-р Валенти Шпунар передав головування Філіпу Санбрі Кахане, ветерану Січневого повстання.

Філіп Санбра Кахане народився 27 лютого 1838 року в Ратцерсдорфі, Австрія [3]. Син Ігнатія та Розалії (уродженої Кукель), лікаря. Приїхав до Санока з батьками 6-тижневим немовлям. Мав шістьох братів і сестер: Людвіка (нар. бл. 1835 р.) [11], Маврицій (нар. 1836 р.) [35], Леон (нар. наприкінці 1838 або на початку 1839 р.) [16], Зигмунт (нар. 1846 р.) [23], Артур і Софія [3]. Римо-католик

[6]. Закінчив к.к. Гімназію в Перемишлі [3]. Адміністратор загального шпиталю в Саноку [27], писар у магістраті, який виконував обов'язки контролера міської каси (до 1863 р.). Учасник боїв 1863 року в загоні "Зуави смерті" [5]. Втратив праву руку в битві під Гроховиськами. Випускник Дубенської сільськогосподарської академії, був управителем у маєтку Титуса Тшецького, господарським адміністратором в Устробненській скарбниці преподобного Генрика Сксинського, контролером лісів у маєтку Красна, класифікаційним делегатом оціночної комісії, головним контролером маєтку Ординації, уповноваженим заступника скарбниці Ординації графа Потоцького [6]. Одружений з Аліною Дроздовською з Бігушека. Батько дев'ятох дітей: Юзефа Яніна (нар. 1879 р.), Чеслав Конрад (нар. 1879 р.) [21], Ванда (нар. 1880 р.), Зофія (нар. 1881 р.), Здіслав Вітольд (нар. 1884 р.) [21], Ельжбета (нар. 1886 р.), Альдона (нар. 1889 р.), Ірена (нар. 1891 р.) та Людвік (нар. 25.08.1894 р., померла при пологах) [18]. Громадсько-культурний діяч, засновник і багаторічний президент, віце-президент гімнастичного товариства "Сокіл", президент ланцутського казино, член Земельного банку в Ланьцуті. Помер 20 листопада 1915 року [26], похований на ланцутському цвинтарі.

Генеральна Асамблея, 27 березня 1899 року [9]

Президент:	Філіп Санбра Кахане
Віце-президент:	Марцін Шульц де Шульцер
Керівник спорту:	Францішек Крук
Лікар:	Доктор медичних наук Ян Флешар
Перший хорунжий:	Мечислав Стаховський
Інших даних немає	

27 березня 1899 року **Марцін Шульц де Шульцер**, який народився 8 жовтня 1842 року у Волочкові Київської губернії в Росії [17], обійняв посаду заступника голови ланцутського гімнастичного товариства "Сокіл". Брав активну участь у Січевому повстанні. Під час боїв під Кошоватою 10 травня 1863 року потрапив у полон і був ув'язнений у Київській фортеці. Засуджений до поселення в Сибіру і засланий до Красноярської губернії, звідки повернувся в 1869 році. [2] Одружений з Клементиною (народилася у Варшаві, Росія, 1855 р.) [17]. Після закінчення аптекарських курсів оселився в Ланьцуті, де розпочав свою практику. Тут же у 1886 р. народилася його донька Ядвіга. Засновник мисливського клубу "Діана" (1881), член гімнастичного товариства "Сокіл" (1891) та його віце-президент, співзасновник і перший президент ланцутського міщанського об'єднання "Зірка" (1894), засновник Галицького земельного банку (1905). Нагороджений Лицарським хрестом Ордену Реституції Полонії 2 травня 1924 року, нагороджений Хрестом Незалежності з мечами у 1930 році. Був радником міської ради і протягом короткого періоду мером міста. Помер у Ланьцуті 21 вересня 1933 року і похований на місцевому кладовищі.

Висновки: Перший період діяльності Ланцутського гнізда для його керівництва був дуже складним. Спочатку активісти боролися з проблемою відсутності приміщення для гімнастичних вправ, зниженням активності членів, а згодом – з відсутністю належних коштів на будівництво власного сокільського гнізда. Проблему з приміщенням вдалося вирішити відносно швидко, адже вже 25 жовтня 1896 року відбулося урочисте освячення будинку "Сокола", як 15-ї поспіль станиці в Галичині [1]. Надзвичайна відданість і наполегливість членів товариства, добра організація, дисципліна, прихильність місцевої влади та багатьох мешканців Ланьцута створили міцне підґрунтя для розвитку "Сокола" не лише як спортивного осередку, але й як осередку суспільно-культурного життя. Аналізуючи склад окремих правлінь протягом менш ніж десяти років, можна визначити, наскільки велику роль у становленні та розвитку відіграла місцева інтелігенція і так звана національна еліта, для якої організація стала фундаментом для зміцнення національного духу і розвитку фізичної культури серед мешканців Ланьцута.

Варто зазначити, що у 1915-1916 роках, під час перебування московитів у місті, у Ланцутському сокільському товаристві були розміщені військові казарми. У цей час було знищено не лише гімнастичні інструменти та обладнання, але й шафи, в яких зберігався архів Товариства. Через обмеженість наявних документів та відсутність звітів про діяльність ланцутського гнізда з 1897 по 1899 рр. було представлено неповні композиції шаф. Отже, слід продовжити подальші дослідження та збір інформації, приділивши особливу увагу запитам серед живих нащадків.

Список використаних джерел

1. Кашовська, М.У., Ланьцутська сокільня: колиця і притулок спорту, патріотизму та культури, [in:] Євроінтеграційні процеси в Україні: Історичні, культурні, політичні, правові та психологічні аспекти: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київ, Львів, Торунь, Лиха-Прес, 2023, р-ISBN: 978-966-397-311-1, с. 30-33
2. Białynia Chołodecki J., Pamiętnik Powstania Styczniowego w pięćdziesiąt rocznicę wypadków, Lwów, 1913, s. 378

3. Krokowska E., *Wspomnienia o ojcu Filipie Kahane*, rękopis przechowywany w zbiorach prywatnych potomków rodziny Kahane
4. Ochenduszo T., *Leksykon nauczycieli i wychowanków I Gimnazjum i Liceum w Rzeszowie urodzonych pomiędzy XVII wiekiem a 1945 rokiem*, 2015, s. 197
5. Sanbra Kahane F., *Dzieje Żuawa*, W czterdziestą rocznicę powstania styczniowego 1863-1903, Komitet Wydawniczy, 1903, s. 160-169
6. Sanbra Kahane F., *Podanie o pracę do świetnego zarządu Ordynacji Potockich*, Biguszki 27 stycznia 1881, rękopis przechowywany w zbiorach prywatnych potomków rodziny Kahane, 1881, s. 1-2
7. Snopko J., *Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Galicji 1867-1914*, Wyd. Uniwersytetu, Białystok, 1997, s. 119
8. Szpunar W., *Dra W. Szpunara odpowiedź na odpowiedź Bolesława Żardeckiego, posła na sejm krajowy, zastępcy marszałka powiatowego i dyrektora Kasy zaliczkowej i oszczędności w Łańcucie*, Drukarnia Narodowa Stanisław Maniecki i Ska, Lwów, 1898, s. 7
9. Szul T.J., *Zarys dziejów „Gniazda Sokolego” w Łańcucie*, Łańcut, 2000, s. 20
10. Zaborniak S., *Wkład TG „Sokół” w rozwój kultury fizycznej na ziemiach polskich przed 1914 r.*, [w:] *Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Polsce południowo-wschodniej. Tradycja i współczesność*, Przemyśl, 2015, s. 9
11. *Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie*, Księgi Metrykalne parafii rzymsko-katolickiej diecezji lwowskiej, mikrofilm nr A-91838, sygn. 1725, s. 390
12. *Archiwum Państwowe Okręgu Lwowskiego*, Pierwszy Statut Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Łańcucie jako filii Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” we Lwowie – rękopis, P1, on 53, mp 7018, s. 47
13. *Archiwum Państwowe Okręgu Lwowskiego*, Pismo Wydziału Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” we Lwowie, P1, on 53, mp 7018, s. 45
14. *Archiwum Państwowe Okręgu Lwowskiego*, Pismo Komitetu Założycielskiego do Wysokiego c.k. Namiestnictwa we Lwowie, P1, on 53, mp 7018, s. 43
15. *Archiwum Państwowe Okręgu Lwowskiego*, Reskrypt Wysokiego c.k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 23 stycznia 1891 roku, P1, on 53, mp 7018, s. 66
16. *Archiwum Państwowe w Kielcach*, Akta stanu cywilnego parafii rzymskokatolickiej w Bodzentynie, jednostka 1864/UMZ-1864, Katalog Zgony, lata 1864, akt nr 14
17. *Archiwum Państwowe w Rzeszowie*, Akta miasta Łańcuta z lat 1406–1945, Zesp. 29, sygn. 83. Spis ludności z 1910 r., s. 1083
18. *Archiwum Państwowe w Rzeszowie*, Oddział w Sanoku, Akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej w Sanoku, Księga urodzeń rzym-kat w Sanoku 1890 - 1897, nr zespołu 491, sygn. 1, s. 128
19. *Archiwum Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. Św. Stanisława Biskupa*, Księga chrztów od 1840 r., Dembina, T.II, s. 33
20. *Archiwum Parafii Rzymskokatolickiej p.w. św. Stanisława Biskupa*, Księga chrztów miasta Łańcuta 1866-1886, t. IV
21. *Archiwum Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. Św. Stanisława Biskupa*, Księga chrztów miasta Łańcuta 1866-1886, t. V, s. 174
22. *Archiwum Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. Św. Stanisława Biskupa*, Księga zgonów 1920-1930, Łańcut, s. 13
23. *Dziennik Czas*, 1889, nr 120, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, s. 3
24. *Gazeta Rzeszowska*, 1891, nr 13 z dnia 19 kwietnia, Podkarpacka Biblioteka Cyfrowa, s. 2
25. *Gazeta Rzeszowska*, 1892, nr 17 z dnia 15 maja, Podkarpacka Biblioteka Cyfrowa, s. 3
26. *Głos Narodu*, 1915, nr 311, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 3
27. *Handbuch des Statthalterei-Gebietes in Galizien für das Jahr*, 1858, Aerarial-Staats-Druckerei, s. 240-264
28. *Księga Pamiątkowa dwudziestej piątej rocznicy założenia Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” we Lwowie*, Lwów, 1892, s. 132
29. *Przewodnik Gimnastyczny „Sokół”* 1891, nr 5, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 40
30. *Przewodnik Gimnastyczny „Sokół”* 1892, nr 6, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 72-73,
31. *Przewodnik Gimnastyczny „Sokół”* 1893, nr 4, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 40-41
32. *Przewodnik Gimnastyczny „Sokół”* 1894, nr 5, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 50
33. *Przewodnik Gimnastyczny „Sokół”* 1895, nr 4, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 45
34. *Przewodnik Gimnastyczny „Sokół”* 1896, nr 8, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 102
35. *Przewodnik Gimnastyczny „Sokół”* 1896, nr 11, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 144
36. *Przewodnik Gimnastyczny „Sokół”* 1897, nr 12, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 144-145
37. Wywiad z Adamem Kalinowskim - potomkiem Walentego Szpunara, *Kaszowska M.U.*, październik 2023, Łańcut

References

1. Kashovska, M.U., Lantsutska cokolnia: kolyska i prytulok sportu, patriotyzmu ta kultury, [in:] *Yevrointehratsiini protsesy v Ukraini: Istorychni, kulturni, politychni, pravovi ta psykhologichni aspekty: Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*, Kiiv, Lviv, Torun, Lykha-Pres, 2023, p-ISBN: 978-966-397-311-1, s. 30-33.
2. Białynia Chołodecki J., *Pamiętnik Powstania Styczniowego w pięćdziesiątą rocznicę wypadków*, Lwów, 1913, s. 378
3. Krokowska E., *Wspomnienia o ojcu Filipie Kahane*, rękopis przechowywany w zbiorach prywatnych potomków rodziny Kahane
4. Ochenduszo T., *Leksykon nauczycieli i wychowanków I Gimnazjum i Liceum w Rzeszowie urodzonych pomiędzy XVII wiekiem a 1945 rokiem*, 2015, s. 197
5. Sanbra Kahane F., *Dzieje Żuawa*, W czterdziestą rocznicę powstania styczniowego 1863-1903, Komitet Wydawniczy, 1903, s. 160-169
6. Sanbra Kahane F., *Podanie o pracę do świetnego zarządu Ordynacji Potockich*, Biguszki 27 stycznia 1881, rękopis przechowywany w zbiorach prywatnych potomków rodziny Kahane, 1881, s. 1-2
7. Snopko J., *Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Galicji 1867-1914*, Wyd. Uniwersytetu, Białystok, 1997, s. 119

8. Szpunar W., Dra W. Szpunara odpowiedź na odpowiedź Bolesława Żardeckiego, pośła na sejm krajowy, zastępcy marszałka powiatowego i dyrektora Kasy zaliczkowej i oszczędności w Łańcucie, Drukarnia Narodowa Stanisław Maniecki i Ska, Lwów, 1898, s. 7
9. Szul T.J., Zarys dziejów „Gniazda Sokolego” w Łańcucie, Łańcut, 2000, s. 20
10. Zaborniak S., Wkład TG „Sokół” w rozwój kultury fizycznej na ziemiach polskich przed 1914 r., [w:] Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Polsce południowo-wschodniej. Tradycja i współczesność, Przemyśl, 2015, s. 9
11. Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Księgi Metrykalne parafii rzymsko-katolickiej diecezji lwowskiej, mikrofilm nr A-91838, sygn. 1725, s. 390
12. Archiwum Państwowe Okręgu Lwowskiego, Pierwszy Statut Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Łańcucie jako filii Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” we Lwowie – rękopis, P1, on 53, mp 7018, s. 47
13. Archiwum Państwowe Okręgu Lwowskiego, Pismo Wydziału Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” we Lwowie, P1, on 53, mp 7018, s. 45
14. Archiwum Państwowe Okręgu Lwowskiego, Pismo Komitetu Założycielskiego do Wysokiego c.k. Namiestnictwa we Lwowie, P1, on 53, mp 7018, s. 43
15. Archiwum Państwowe Okręgu Lwowskiego, Reskrypt Wysokiego c.k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 23 stycznia 1891 roku, P1, on 53, mp 7018, s. 66
16. Archiwum Państwowe w Kielcach, Akta stanu cywilnego parafii rzymskokatolickiej w Bodzentynie, jednostka 1864/UMZ-1864, Katalog Zgony, lata 1864, akt nr 14
17. Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Akta miasta Łańcuta z lat 1406–1945, Zesp. 29, sygn. 83. Spis ludności z 1910 r., s. 1083
18. Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Oddział w Sanoku, Akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej w Sanoku, Księga urodzeń rzym-kat w Sanoku 1890 - 1897, nr zespołu 491, sygn. 1, s. 128
19. Archiwum Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. Św. Stanisława Biskupa, Księga chrztów od 1840 r., Dembina, T.II, s. 33
20. Archiwum Parafii Rzymskokatolickiej p.w. św. Stanisława Biskupa, Księga chrztów miasta Łańcuta 1866-1886, t. IV
21. Archiwum Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. Św. Stanisława Biskupa, Księga chrztów miasta Łańcuta 1866-1886, t. V, s. 174
22. Archiwum Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. Św. Stanisława Biskupa, Księga zgonów 1920-1930, Łańcut, s. 13
23. Dziennik Czas, 1889, nr 120, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, s. 3
24. Gazeta Rzeszowska, 1891, nr 13 z dnia 19 kwietnia, Podkarpacka Biblioteka Cyfrowa, s. 2
25. Gazeta Rzeszowska, 1892, nr 17 z dnia 15 maja, Podkarpacka Biblioteka Cyfrowa, s. 3
26. Głos Narodu, 1915, nr 311, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 3
27. *Handbuch des Statthaltereigebietes in Galizien für das Jahr*, 1858, Aerarial-Staats-Druckerei, s. 240-264
28. Księga Pamiątkowa dwudziestej piątej rocznicy założenia Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” we Lwowie, Lwów, 1892, s. 132
29. Przewodnik Gimnastyczny „Sokół” 1891, nr 5, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 40
30. Przewodnik Gimnastyczny „Sokół” 1892, nr 6, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 72-73,
31. Przewodnik Gimnastyczny „Sokół” 1893, nr 4, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 40-41
32. Przewodnik Gimnastyczny „Sokół” 1894, nr 5, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 50
33. Przewodnik Gimnastyczny „Sokół” 1895, nr 4, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 45
34. Przewodnik Gimnastyczny „Sokół” 1896, nr 8, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 102
35. Przewodnik Gimnastyczny „Sokół” 1896, nr 11, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 144
36. Przewodnik Gimnastyczny „Sokół” 1897, nr 12, Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, s. 144-145
37. Wywiad z Adamem Kalinowskim - potomkiem Walentego Szpunara, Kaszowska M.U., październik 2023, Łańcut